

SARAH SUNDIN

Op de Kanaaleilanden groeit
de dokterspraktijk van een jonge vrouwelijke arts
uit tot een broedplaats van verzet

De KAARTENMAKER *van* JERSEY

ROMAN

1

Saint Helier, Jersey, Kanaaleilanden
Donderdag 20 juni 1940

Het ontbrak dokter Ivy Picot aan woorden, dus tekende ze haar vader, met zijn grijzende haar, terwijl hij zijn spullen inpakte om te gaan dienen in de oorlog.

In zijn kantoor sloot haar vader zijn dokterstas. ‘Wees niet bang.’

‘Misschien zou ik bang moeten zijn voor de Duitsers, maar dat ben ik niet.’ Ivy tekende de ronde wangen en kin van haar vader, die zo veel op de hare leken. Nu de val van Frankrijk zeker leek en de Kanaaleilanden te ver bij Groot-Brittannië vandaan lagen om te verdedigen, vertrokken het Britse leger en de burgerwacht van Jersey naar het vasteland. ‘Ik ben trots op je. Het leger heeft zijn medisch officier nodig.’

Haar vader keek Ivy aan met een blik die zo zacht was als het zwarte leer van zijn tas. ‘Ik bedoelde dat je niet bang moet zijn voor de verantwoordelijkheid van de praktijk.’

Ivy onderdrukte een grimas. Aangezien ze een vrouw was en nog maar een jaar geleden afgestudeerd aan de universiteit, vroegen patiënten vaak om de ‘echte dokter’. Zouden ze haar vertrouwen zonder de expertise van haar vader in de buurt?

‘Je komt uit een lange traditie van Picot-dokters en misschien ben je wel de beste.’ Haar vaders bruine ogen vingen haar blik. ‘Kom mee.’

Ivy legde haar schetsboek op het bureau van haar vader... van haar. Hoelang zou het duren totdat hij er weer achter zat?

Zouden de Duitsers de Kanaaleilanden binnenvallen, of

beschouwden zij ze als onbelangrijk? Zou Hitler het kunnen laten om zijn vlag op Britse grond te plaatsen? Wat zou er gebeuren als ze kwamen? De vreselijke verhalen uit Polen, Nederland en België...

Ivy huiverde en volgde haar vader naar de wachtkamer van de praktijk. Aangezien de nazi's er plezier in hadden paniek te zaaien en wanhoop uit te lokken, leek kalm blijven een aantrekkelijke daad van opstandigheid.

Haar vader trok zijn overjas aan. 'Fern zal een goede hulp voor je zijn.'

'Inderdaad.' Ivy speldde haar hoed vast. In april had haar oudere zus de plek van hun moeder aan de receptie ingenomen toen die naar Engeland was gegaan om voor haar zieke vader te zorgen.

'Jullie vullen elkaar goed aan. Vergeet dat niet.'

Ivy's enige kracht lag in de geneeskunde. En zelfs daarin steunde ze op de wijsheid van haar vader. Een fladderig gevoel in haar buik. Hoe zou ze de praktijk zonder hem draaiende kunnen houden?

'Bent u klaar, pap?'

Charlie stampte de gang in, een en al geestdrift. 'Ik zou willen dat ik ook kon gaan vechten.'

Ivy trok haar twaalfjarige broertje tegen zich aan en onderdrukte de neiging om de pluk zwart haar die over zijn voorhoofd hing naar achteren te strijken. 'Eerst maar eens je school afmaken, nietwaar?'

Charlie vertrok zijn knappe gezicht in een grimas. 'Maar dan is de oorlog al over.'

Ivy hoopte dat van harte. 'Weet je zeker dat je niet wilt evacueren?'

'Ik ben niet bang voor de nazi's.' Hij ging rechterop staan, maar kwam nauwelijks tot Ivy's schouder. 'En trouwens, jullie hebben een man in huis nodig.'

Charlie had nog niet eens de baard in de keel, maar Ivy gaf een kneepje in zijn smalle schouders.

'Als jij zou evacueren, Ivy...' zei haar vader.

Als zij zou evacueren, zou Charlie dat ook doen. ‘En wie zorgt er dan voor onze patiënten?’

‘Inderdaad.’ Er verscheen kort een droeve glimlach op zijn gezicht. ‘Oorlog dwingt een mens tot moeilijke keuzes.’

Wat oneerlijk dat haar vader die moeilijke keuze twee keer in zijn leven had moeten maken.

‘Ik weet het – nu weet ik het.’

Haar vaders blik gleed over de muren van de benedenverdieping van het ouderlijk huis, La Blue Brise, waar hij was opgegroeid, waar hij zijn eigen gezin had gesticht, en waar hij praktijk hield. ‘In tijden van vrede kiezen we tussen vele goede en fijne paden, maar in tijden van oorlog...’

Ivy’s keel werd dichtgeknepen. ‘Is er geen goed of fijn pad.’

‘Niet fijn, nee.’ Hij wees met een vinger naar Ivy. ‘Maar je kunt nog steeds het goede kiezen. En dat moet ook.’

Het lukte haar te knikken. Wat kon er ooit goed zijn aan de nazisoldaten die naar hun prachtige eiland kwamen?

Haar vader pakte zijn bagage op en liep voor hen uit naar Bath Street. In de lucht boven hen dreven pluizige wolken met een oplichtende rand in de koele bries, zich niet bewust van de onrust beneden.

Bill en Fern Le Corre kwamen aanlopen met hun zevenjarige tweelingzoons. Billy en Freddy holden naar haar vader toe en omhelsden hem en toen Ivy.

‘We willen niet naar Engeland.’ Er stonden tranen in Billy’s donkere ogen. ‘Mama wil ook niet dat we weggaan.’

‘Maar van papa moet het,’ zei Freddy.

Na één blik op Ferns trillende kin en Bills stalen gezicht pakte Ivy haar neefjes bij de hand en leidde hen richting de haven. ‘Wat een prachtig avontuur zullen jullie beleven. En oma kan jullie laten zien waar zij als meisje speelde voordat ze naar Jersey kwam.’

Achter Ivy greep Fern de arm van haar man beet en hief haar hartvormige gezicht naar hem op. ‘Blijf alsjeblieft, Bill. Ik heb je nodig.’

‘Kom dan met me mee. Dan kun je bij je moeder wonen.’

‘Ik wil Jersey niet verlaten. Het is mijn thuis. En Ivy heeft me nodig in de praktijk. Toch, Ivy?’

Dat was zo, maar Ivy wilde niet betrokken worden bij hun discussie, dus zei ze tegen de jongens dat ze de huizen waar ze langs liepen moesten tellen om hen af te leiden van de onenigheid tussen hun ouders.

‘Ik zit bij de burgerwacht.’ Bill liep met militaire tred, alsof hij zijn punt wilde bewijzen. ‘Het is mijn plicht om voor ons eiland te vechten.’

‘Hoe kun je voor ons eiland vechten als je vertrekt?’

‘We hebben dit al besproken. Ik weiger te blijven als ik voor Groot-Brittannië kan vechten.’

‘Laat me dan in ieder geval mijn jongens houden. Zij zijn alles wat ik heb.’ Ferns stem trilde. De jongens waren klaar met tellen, dus liet Ivy hen uitkijken naar hun vriendjes op weg naar de haven. Zo veel kinderen. Schoolkinderen, zoals Billy en Freddy, die in hun eentje geëvacueerd werden. Nog jongere kinderen met hun moeders. Mannen van dienstplichtige leeftijd, op weg om zich aan te melden bij het Britse leger. Ze verdrongen elkaar, sjouwden met bagage en manoeuvreerden tussen de achtergelaten auto’s door. Ivy hield de handen van de jongens stevig vast om ze niet kwijt te raken in de menigte.

Alexander Coutanche, de baljuw van Jersey, had erop aangedrongen dat de mensen zouden blijven, maar er wachtten honderden inwoners op de Weighbridge, het plein bij de haven. Ze stonden zelfs helemaal tot in de tuinen rond het standbeeld van koningin Victoria.

‘Mijn besluit staat vast,’ zei Bill tegen Fern. ‘De jongens gaan naar Engeland voor hun veiligheid. Ga mee of niet, dat moet je zelf beslissen.’

Fern draaide haar hoofd met een ruk opzij.

‘Kom, kom,’ Bills stem klonk nu flemend. ‘Mag ik nog één lieve glimlach voordat ik vertrek?’

Ivy maakte haar blik los van hun afscheid, omhelsde haar

neefjes en stuurde ze toen naar Charlie voor een laatste knuffel van hun geliefde oom. Ze viel haar vader in de armen en nam zijn geur van wol, pijptabak en ontsmettingsmiddel in zich op, evenals zijn kracht, wijsheid en optimisme. Ze moest het zonder hem zien te redden en op de een of andere manier moest ze zijn zorgen wegnemen en zijn schuldgevoel over zijn vertrek verzachten.

‘Ik zal u missen, maar het komt wel goed met ons.’

‘Dat weet ik.’ Haar vaders stem werd schor. Hij draaide zich weg om Fern te omhelzen en toen leidden hij en Bill de jongens naar de Albert Pier die zich over het turkooizen water uitstreckte. Op Ferns gezicht was een mengeling van verdriet en woede te zien en op dat van Charlie verdriet en berusting. Ivy stak haar armen door die van hen, elk aan een kant. ‘We redden het wel. Echt waar. Zolang we maar voor elkaar zorgen.’

Er verscheen iets vastberadens, bijna te volwassens, op Charlies gezicht. ‘En het goede kiezen.’

De familie. De praktijk. De patiënten.

‘Ja,’ zei Ivy. ‘We zullen het goede kiezen.’

★★★

Amsterdam, Nederland

Donderdag 2 juli 1942

De Gestapo wist veel beter hoe je iemand moest volgen dan Gerrit van der Zee wist hoe je moest voorkomen dat je gevolgd werd.

Van het gevoel in de gaten gehouden te worden kreeg Gerrit het warm in zijn nek en hij liep recht langs de deur van zijn eigen appartementengebouw.

Zestien maanden waren er voorbijgegaan sinds hij en zijn beste vriend, Bernardus Kroon, hun verzetsgroep hadden opgeheven. Zestien maanden geleden dat hij iets gedaan had waarvoor hij gearresteerd kon worden.

Toch bleef hij die vertrouwde warmte voelen. Als de Duitsers een van zijn voormalige collega's hadden gearresteerd, hadden ze hun onder marteling namen kunnen ontfutselen.

Gerrit greep zijn aktetas steviger vast. Elke keer dat hij onderweg van zijn werk naar huis een bocht was omgegaan, had hij onopvallend de straat achter hem geobserveerd. Maar omzichtigheid creëerde blinde vlekken.

Zijn volgende stappen moesten soepel, snel en onschuldig zijn. Hij kon het zich niet veroorloven in een val van de Gestapo te trappen, maar hij wilde wel naar huis.

Om zijn geest te kalmeren telde hij tot tien.

Toen hield hij stil. Keek naar een huisnummer. Fronste. Een snelle blik om zich heen alsof hij verdwaald was.

Draaide zich om en liep terug.

Wat achter hem had gelegen lag nu voor hem. Niemand op straat stopte. Niemand schoot een huis binnen. Niemand stond ergens een krant te lezen.

Twee zakenmannen die het hadden over een leverancier die hun een zending verschuldigd was liepen langs hem heen. Een jonge moeder droeg een pakket op haar ene heup en een baby op de andere. Een ouder stel schuifelde over de straatstenen, leunend op elkaar.

De hitte in Gerrits nek verdween weer en hij liep nonchalant verder terwijl hij de buurt in zich opnam. Toen hij bij zijn gebouw aankwam bestudeerde hij het huisnummer, terwijl hij uit zijn ooghoeken in de gaten hield of er iemand achter hem aan was gelopen. Niemand. Hij haalde diep adem, glipte naar binnen en sloot de deur achter zich.

Toen zag hij bij de trap een man met een grijze vilten gleufhoed op zijn gebogen hoofd. Gerrits hart sloeg een slag over en hij tastte naar de deurklink. Hij was toch in de val gelopen.

De man tilde de rand van zijn hoed op en hij zag Bernardus Kroons lichtblauwe ogen en rode gezicht.

Gerrit ademde hoorbaar uit. 'Ber...'

Bernardus legde een vinger tegen zijn lippen en wees naar

boven. Alleen de allerbelangrijkste reden kon Bernardus ertoe brengen om hun stilte te verbreken, dus Gerrit leidde zijn vriend naar zijn appartement.

In het begin van 1941 had Nederlands nazigespuis Dirk de Vos vermoord, de redacteur van hun ondergrondse krant. Toen de Duitsers het Nederlandse verzet hardhandig neersloegen met arrestaties en executies, hadden Gerrit en Bernardus de groep opgeheven en waren ze hun eigen weg gegaan.

Binnen in het appartement wierp Bernardus zijn hoed op de kapstok, liep naar Gerrits fonograaf en liet de naald zakken. De klanken van Mozarts Klarinetconcert in A-majeur zweefden door de lucht.

Bernardus' schouders zakten en hij rolde met zijn ogen naar Gerrit, terwijl hij in een van de twee fauteuils bij de kachel ging zitten.

‘Je hebt betere platen nodig.’

‘Jij hebt een betere smaak nodig.’ Gerrit glimlachte en trok de tweede stoel dicht bij zijn beste vriend. ‘Je leeft.’

‘En jij ook. Geen geringe prestatie tegenwoordig.’

‘Daarom zouden we elkaar ook niet moeten ontmoeten.’

Bernardus liet even de grijns zien die hij altijd toonde als hij Gerrits advies in de wind sloeg.

‘Ben je bij een andere verzetsgroep gegaan?’

Gerrit bevroor, met zijn handen om zijn knieën geklemd. Bij het verzet stelde je geen vragen over iemands werk en je beantwoordde ze evenmin. Hoe minder iedereen wist, hoe beter. In geval van arrestatie en marteling. Maar dit was Bernardus, dus slikte hij moeilijk. ‘Nee.’

‘Ik wel.’

Gerrit hief zijn hand op om zijn vriend het zwijgen op te leggen. Bernardus hief zijn hand op om Gerrits aarzeling het zwijgen op te leggen.

‘In Frankrijk.’

‘Frankrijk?’

‘Er is iets mis hier in Nederland.’ Bernardus perste zijn lippen

op elkaar. 'Te veel arrestaties. Ik denk dat de Gestapo het verzet geïnfiltreerd heeft.'

Gerrit zuchtte. Gelukkig was hij er op tijd mee gestopt. Bernardus speelde gedachteloos met een tinnen model van een katapult op het bijzettafeltje. 'Ken je Pierre Lavoie nog, van de universiteit?'

'Ja.'

'Zijn bouwbedrijf in Parijs had een geoloog nodig, dus hebben ze me afgelopen zomer in dienst genomen. Door mijn werk heb ik de kans heel Frankrijk te doorkruisen. En mensen te ontmoeten. Ik heb mannen ontmoet die kaarten en schema's opstellen van Duitse vestingwerken om die naar de geallieerden te sturen.'

Gerrit voelde een knoop in zijn maag. 'Je moet me dat niet vertellen.'

'Jawel. We hebben je nodig om –'

'Absoluut niet.'

Bernardus trok een lichtblonde wenkbrauw op. 'Je laat me niet uitpraten.'

'Hoeft ook niet.' Hij liet zijn stem vastberaden zakken. 'Ik wil er niet meer bij betrokken worden.'

'Het is tijd.'

Hij schudde kort zijn hoofd.

'Kijk eens naar alles wat we gedaan hebben, wat we geriskeerd hebben – voor niets. We hebben ons uitgesproken tegen de Duitsers en ze zijn er nog steeds, sterker dan ooit, tirannieker dan ooit. We zijn opgekomen voor de Joden en de Duitsers deporteren ze met wagons tegelijk naar kampen in het oosten – mannen, vrouwen, kleine kinderen.'

'Ja, maar...'

'Al die goede mannen en vrouwen aan onze kant – zij zijn dood. Ze zitten in een concentratiekamp. Ze zitten ondergedoken.' Bernardus' blik vernauwde zich. 'Of ze zijn te bang om iets te doen.'

Gerrit rechte zijn schouders. 'Ik ben bereid mijn leven te

riskeren. Maar alleen als er iets goeds uit voortkomt.’

‘Daarom ben ik hier.’ Bernardus plaatste zijn ellebogen op zijn knieën. ‘We hebben je ervaring als bouwkundig ingenieur nodig om schema’s en kaarten te tekenen.’

Gerrit liet een spottend lachje horen. ‘Ik betwijfel het of de Duitsers me dicht genoeg bij hun vestingwerken laten komen.’

‘Wel als we in dienst zijn van een bedrijf dat een contract heeft met Organisation Todt.’

‘Org... absoluut niet.’

Die Duitse quasimilitaire organisatie bouwde geschutsofstellingen en verdedigingswerken langs de Atlantische kust. Bernardus ging verzitten. ‘Mijn Franse bedrijf komt niet in aanmerking voor een onderaannemingsovereenkomst met een Duits O.T.-bedrijf, maar de Duitse bedrijven zijn wanhopig. De meesten van hun mannen zitten bij het leger, dus hebben ze mannen als wij nodig.’

Gerrit staarde naar zijn vriend, maar Bernardus keek terug.

‘Je wilt dat we gaan werken voor... Dat nooit.’

‘Ik weet dat het een wild plan lijkt, maar –’

‘Wild, ja. De Duitsers helpen vestingwerken te bouwen die voorkomen dat de geallieerden binnenvallen? Terwijl een invasie van de geallieerden het enige is wat ons van de nazi’s kan verlossen?’

Bernardus leunde achterover en wreef met zijn hand over zijn kin. ‘Ze bouwen ze toch, met of zonder ons. En waarschijnlijk met ons als dwangarbeiders. Op een gegeven moment zullen ze ons rekruteren om loopgraven te graven of in een fabriek in Duitsland te werken – waar we helemaal niets goeds kunnen doen. Of we kunnen onze professionele vaardigheden en mijn verzetsnetwerk gebruiken om inlichtingen door te geven aan de geallieerden.’

Gerrit perste zijn lippen even opeen. ‘Terwijl we een Duits uniform dragen.’

Bernardus bleef over zijn kin wrijven. ‘Iedereen denkt dat de geallieerden komend voorjaar zullen binnenvallen.’

‘Dat hoop ik ook zeker.’

‘De Duitsers zijn sterk en hebben zich ingegraven en worden sterker. De geallieerden hebben alle informatie nodig die ze kunnen krijgen. Jij en ik kunnen...’

‘Jij.’ Gerrit priemde met zijn vinger naar zijn vriend. ‘Jij alleen. Ik wil er geen deel van uitmaken.’

Bernardus keek naar de bijzettafel met Gerrits collectie van tinnen en gietijzeren figuurtjes. Hij pakte een velletje papier op, volgetekend met Gerrits diagrammen van die figuurtjes. ‘Dit is waarom we je nodig hebben. Ik heb de juiste contacten. Ik heb vaardigheden die de Duitsers nodig hebben. Maar ik heb niet jouw bouwkundige kennis, je nauwkeurige tekenvaardigheden.’

Er leek iets te draaien in Gerrits hoofd. Ja, hij kon nauwkeurige tekeningen maken en kaarten tekenen, en dat deed hij graag. Maar niet voor de Duitsers en hij schudde het vreemde gevoel uit zijn hoofd.

‘Ik heb je ook om een andere reden nodig.’

Bernardus pakte een gietijzeren spaarpotje op en frunnikte aan de kleine hendel. ‘De Duitsers vertrouwen Nederlanders in het algemeen, daarom is het bedrijf bereid ons in overweging te nemen. Maar ze zeiden dat ik niet de juiste politieke connecties heb.’

Gerrit mompelde begrijpend, hoewel er een vreemd gevoel van teleurstelling in zijn borst opkwam. Ze waren allebei geen lid van naziorganisaties. Einde verhaal. IJzer tikte tegen ijzer terwijl Bernardus met de spaarpot speelde. ‘Het bedrijf heeft bouwkundig ingenieurs harder nodig dan geologen. Ze gaan met mijn aanstelling akkoord als ik een vakman met de juiste connecties aanbreng.’

‘Ik heb geen...’

‘Jawel.’

Een gepijnigde blik trok over Bernardus’ gezicht. ‘Ik heb over Cilla gehoord.’

Gerrit sloeg zijn ogen neer, sloot zich af. Het recente nieuws over de dood van zijn nicht had de familie diep getroffen.

‘Ik geloof het niet.’

‘Dat ze omgekomen is?’

‘Dat ze omgekomen is in dienst van Duitsland. Dat kan niet. Ze stond aan onze kant.’

Gerrit had Cilla gerekruteerd om te infiltreren bij de Nationaal Socialistische Beweging, aangezien Gerrits eigenzinnige zus Hilde zich bij hen had aangesloten. Cilla had met uitzonderlijk risico cruciale informatie weten te bemachtigen voor hun ondergrondse krant.

Gerrit opende met moeite zijn ogen. ‘Cilla zou nooit Duitsland kunnen dienen. Er klopt iets niet. Het is niet geloofwaardig.’

Bernardus zuchtte. ‘Ik weet niet wat ik moet denken. Ze verdween na Dirks dood, toch? De tijd verstrijkt. Mensen veranderen. Moeilijke tijden zetten mensen ertoe aan dingen te doen die ze normaal gesproken niet zouden overwegen. Zoals lid worden van Organisation Todt.’ Hij lachte wrang. ‘Kun je je voorstellen dat je een Duits uniform draagt?’

‘Nee.’ Toch kwam die vreemde onrust weer terug, sterk genoeg nu om een naam te krijgen.

Actie.

Gerrit verschoof op zijn stoel. In de afgelopen zestien maanden was zijn leven weliswaar veiliger geweest, maar onbevredigend.

Bernardus zette de ijzeren spaarpot met een bons op het houten tafeltje terug. ‘Wat jij ook denkt, de Duitsers denken dat Cilla aan hun kant stond. Ze weten dat Hilde aan hun kant staat. En jij hebt geen connecties met welke partij dan ook. Voor hetzelfde geldt kunnen de Duitsers je nazizwart inkleuren in plaats van Hollands-oranje. Ze zijn erg geïnteresseerd in je.’

Gerrit zoog zijn wangen vol lucht en liep naar de fonograaf die de laatste ingewikkelde toonladders van het concert speelde. Zijn linkerhand spande en ontspande zich, spande, ontspande. ‘Kun je garanderen dat de geallieerden baat hebben bij de diagrammen?’

‘Dat garandeer ik.’

Het was een wild idee. Meer dan wild. Waarom overwoog hij het dan?

‘Hoeveel tijd heb ik?’

‘Ik vertrek morgenochtend naar Parijs. Je hebt de hele nacht om erover na te denken. Ervoor te bidden. Je zou meteen reis-papieren moeten aanvragen.’

Ervoor bidden? Bernardus was een man van gebed. Hij herinnerde zich Gerrit als een man van gebed. Maar er was zo veel gebeurd. Of beter gezegd, zo weinig.

In het midden van de fonograaf bewoog de naald op en neer. Zonder groef om in te lopen bracht de naald geen geluid voort, geen muziek. Gerrit tilde de arm op en plaatste hem in de groef aan de buitenste rand en de muziek klonk weer door de kamer.

‘Ik vraag morgen de benodigde documenten aan.’

2

Saint Peter, Jersey

Donderdag 13 augustus 1942

Bij de melkveehouderij van oom Arthur en tante Opal aangekomen, parkeerde Ivy haar fiets naast de boerderij, die opgetrokken was uit het roze graniet van Jersey. ‘Oom Arthur? Ik kom u weer oplappen.’

‘Het is niets ernstigs.’ Oom Arthur kwam tevoorschijn uit de schuur, ook al van graniet. ‘Je had niet helemaal hierheen moeten komen. Niet dat je niet welkom bent, natuurlijk.’

Toch merkte Ivy op dat oom Arthur niet helemaal gewoon liep. ‘Nu ik hier ben, kan ik net zo goed even kijken.’

‘Geen ontsnapping meer mogelijk.’ Charlie kwam ook uit de schuur draven. Hij had een vakantiebaantje op de boerderij aangenomen, vooral omdat de Duitsers extra rantsoenen voor arbeiders toestonden. En de gewone rantsoenen waren niet toereikend voor een opgroeiende veertienjarige jongen, zelfs niet met de extra porties die Fern en Ivy hem stiekem toestopten.

Oom Arthur zette zijn pet af en ging het huis binnen. ‘Opal? Ivy is er. Jouw schuld, neem ik aan?’

‘Zeker.’ Tante Opal zette een bord met aardappels op tafel en gebaarde dat Charlie moest gaan zitten om te eten. ‘Ivy en ik spannen samen om je in leven te houden, gemene en sluwe vrouwen die we zijn.’

Met een dramatische zucht liet oom Arthur zich in een houten stoel bij de tafel zakken. ‘Had je betoverende schoonheid me maar niet verleid om in een medische familie te trouwen.’

Tante Opal drukte een kus op de kruin van haar man en zette toen een pan op tafel. 'Het water is gekookt en afgekoeld voor je, Ivy, en ik heb schone verbanden. Ik ben bang dat ik slechts een flintertje van die vreselijke groene, Franse zeep heb.'

'Dat is voldoende.'

Tijdens de eerste maanden van de bezetting was in heel Jersey de zeep opgebraakt en de Duitsers hadden een beroerd surrogaat gestuurd, zeep die niet eens schuimde. Nadat Ivy haar handen bij de gootsteen had gewassen, ging ze aan tafel zitten en opende haar tas. 'Het heeft geen zin het te verbergen. Laat het me zien.'

Oom Arthur zuchtte en mopperde, maar hij rolde zijn broekspijp op en legde zijn voet op een lege stoel.

Een onverbonden snijwond van bijna acht centimeter liep over zijn kuit. Ivy betastte de rode, verdikte randen ervan. 'Zodra je een snijwond oploopt, moet je die schoonmaken met water en zeep, als dat er is. Daarna verbinden om het schoon te houden. Met de slechte voeding van tegenwoordig kunnen we ons veel minder goed verweren tegen infecties. Een eenvoudige snee doet er dan zes weken over om te genezen.'

Oom Arthur gromde weer, maar nu meer berustend.

Ivy maakte de wond met zeep en water schoon. De afgelopen twee jaar van Duitse bezetting was de Jersey Medical Society elke maand samengekomen om de verslechterende gezondheidssituatie te bespreken. De 'bezettingszweren' die uit simpele snijwonden ontstonden. De gevallen van levensbedreigende bloedvergiftiging. En het tekort aan medicijnen.

'Dit zal even prikken.' Ivy opende een flesje jodium en depte de wond ermee.

Oom Arthur siste tussen zijn tanden door.

'Ik kom morgen weer langs. Hou de wond in de tussentijd schoon en verbonden.'

Ze keek op naar tante Opal. Die klopte op Charlies schouder. 'Charlie en ik zullen hem vastbinden als het moet.'

Charlie slikte een hap aardappels door, gebakken in een pan zonder vet. 'Ja, mag ik dat doen, alstublieft?'

Oom Arthur gaf zijn neefje een gespeelde boze blik. ‘Bijdehand joch.’

Charlie kneep in zijn eigen wang. ‘De bijdehandigste.’

Ivy grinnikte en speldde een reep stof rond de kuit van haar oom. Oom Arthur zou Charlie zeker gaan missen als de jongen over een paar weken weer naar school ging op het Victoria College.

Oom Arthur trok zijn broekspijp naar beneden. ‘Wil je het laatste nieuws horen?’

In juni hadden de Duitsers tienduizend radio’s op Jersey in beslag genomen. Het gemis van het nieuws van de BBC maakte dat de eilanders zich geïsoleerder voelden dan ooit. Nu kwam er alleen gecensureerd nieuws binnen via de *Jersey Evening Post*.

Ivy wilde niet weten waar oom Arthur zijn radio verstopt had, maar ze wilde wel het nieuws horen. Oom Arthur legde zijn stevige armen op de tafel. ‘De Duitsers hebben ons al verteld over hun vorderingen bij Stalingrad.’

‘Uiteraard.’ Duitse successen werden breed uitgemeten.

‘Maar ze vertellen niet dat er Amerikaanse piloten in Engeland aankomen. De BBC wel.’

Charlies ogen schoten in het rond. ‘Dan kunnen ze soldaten sturen. Dan kunnen ze binnenvallen.’

‘Op een dag,’ zei oom Arthur. ‘Binnenkort.’

Ivy slaagde erin te glimlachen. Hoewel de Kanaaleilanden zich zonder bloedvergieten aan de Duitsers hadden overgegeven, op enkele tientallen arme zielen na die werden gedood bij luchtaanvallen van de Luftwaffe op Jersey en Guernsey, zouden de Duitsers zeker niet toestaan dat de geallieerden zo makkelijk zouden landen.

Tante Opal ruimde het overige verband op. ‘Verspreid dit nieuws niet. Als het moet, spreek dan in Jèrriais.’

‘*Oui, ma bouonnefemme,*’ zei oom Arthur in het lokale dialect.

Voor de oorlog was het Jèrriais in onbruik geraakt, maar nu werd het weer populair. Aangezien het was afgeleid van een oude Normandische taal, klonk het een beetje Frans – maar

niet genoeg dat Fransen het konden volgen.

‘*Méfie-té*,’ zei tante Opal.

‘Ik ben altijd voorzichtig.’ Oom Arthur sloeg met zijn handen op zijn knieën. ‘Kom, Charlie, jongen. Laten we de koeien eens gaan verzorgen.’

‘Dank u.’ Charlie gaf zijn bord aan tante Opal. ‘Ivy, zeg tegen Fern dat ik over een uur thuis ben.’

‘Zal ik doen.’ Ivy keek op haar horloge. Hoe had ze weer de tijd kunnen vergeten? ‘O, nee. Ik ben te laat. Ik had Fern gezegd dat de jodiumoplossing bijna op was, dus heeft ze de apotheek van Carter gebeld. Ze hebben al een uur geleden een flesje voor me klaargezet.’

‘Carter?’ zei tante Opal terwijl ze Charlies bord afwaste. ‘De Picots hebben altijd bij Island Drugs gekocht.’

‘Meneer Johnson is met pensioen en heeft zijn winkel deze week gesloten.’

Ivy stopte het lege jodiumflesje in haar dokterstas, naast haar schetsboek. Was ze maar niet gestopt om dat prachtige stuk rode dopheide te tekenen. ‘Ik moet me haasten. Fern heeft voor vanmiddag twee afspraken op de praktijk ingepland.’

Charlie rolde met zijn ogen. ‘Zonder Bill en de jongens in de buurt heeft ze alleen ons om de baas over te spelen.’

‘O, stil toch. Ze probeert de praktijk draaiende te houden. En ik ben immers altijd te laat.’

Ivy kuste haar tante en oom gedag en haastte zich naar buiten.

Ze trapte driftig over de smalle wegen, die aan beide kanten begrensd werden door onverbiddelijke granieten muurtjes. Kon ze maar met de auto, dan zou ze tijd besparen.

Niet lang nadat de Duitsers gekomen waren, hadden ze Ivy’s gloednieuwe auto in beslag genomen. Omdat ze arts was, hadden ze toegestaan dat ze haar vaders oudere auto hield en dat ze een benzinerantsoen kreeg, hoe weinig ook, dat ze bewaarde voor nachtelijke bezoeken en noodgevallen.

Ze sloeg links af op de Route de Beaumont, dicht langs de berm.

Opeens kwam er een vrachtwagen recht op haar af. Ivy schoot naar links en klapte tegen de muur. Ze schreeuwde het uit, zette haar voeten neer en greep haar linkerpols.

‘Let op waar je fietst,’ riep een soldaat met een Duits accent vanaf de wagen. ‘Stomme meid.’

Ivy paste wel op hem te vertellen dat hij langzamer moest rijden. Er waren al veel te veel eilanders gestorven door het roekeloze rijgedrag van de Duitsers.

Ze betastte haar pols. Niet kapot – maar haar horloge wel. ‘O, nee.’ Ze zou dat nooit kunnen laten repareren. De juwelierszaken waren allang gesloten door gebrek aan voorraad en reserveonderdelen. Nu zou het nog moeilijker worden op tijd te zijn.

Ivy klom weer op haar fiets en stak de weg over. Sinds afgelopen zomer lieten de Duitsers het verkeer rechts rijden in plaats van links.

Ze reed bergafwaarts, door de groene heuvels, die licht bebost waren, baadden in het zonlicht, bezaaid waren met bloemen en erom smeekten om getekend te worden.

Om de bocht klonk het geluid van harde stemmen en vele voetstappen.

Ivy minderde vaart.

Voor haar uit sjokten mannen over de weg, steeds vijf naast elkaar, sommigen in burgerkleding, anderen in een onbekend legeruniform. Gescheurd. Haveloos. Kleuren onherkenbaar door vuiligheid, die vervolgens Ivy’s neus binnendrong. De stank van ongewassen lichamen en vuil en lichaamsvocht – en ziekte.

Een pafferige Duitse soldaat beende zwaaiend met een wapenstok naar Ivy toe. Ze hapte naar adem en trok haar fiets van de weg, een oprit op die de vallei in leidde.

De bonte stoet marcheerde langs haar heen, tientallen na tientallen mannen.

De bewakers droegen het bruine uniform van de Duitse Organisation Todt, die de afschuwelijke versterkingen bouwde die het landschap van Jersey ontsierden. Ze hadden honderden buitenlandse arbeiders binnengehaald, vooral Spanjaarden en

Fransen, maar de mannen die nu over de Route de Beaumont marcheerden, hadden een Slavische uitstraling. En ze droegen Sovjetuniformen.

Ivy's adem stokte. De nazi's beschouwden de Slavische volken als onmenssen en gezien de conditie van deze mannen, behandelden ze hen ook als zodanig. Maar dit waren mensen die naar Gods beeld waren geschapen en ze probeerde geen afschuw of medelijden te tonen, alleen bezorgdheid.

Een man, met blond haar en een litteken over zijn wang en voorhoofd, keek haar wanhopig aan. 'Alstublieft, juffrouw. Hebt u wat te eten?'

Ze had niets. 'Het spijt me. Ik heb –'

Een wapenstok raakte de schouder van de Rus en hij struikelde. Ivy onderdrukte een schreeuw. Een bewaker schudde aan de arm van het slachtoffer en blafte naar hem in het Duits, terwijl hij met de wapenstok in Ivy's richting zwaaide. De Rus droeg rode epauletten op zijn kiel met een dubbele rij knopen – een officier waarschijnlijk. Met gebogen hoofd keek hij naar Ivy. 'Ik moet van hem doorgeven dat je tegen je kameraden moet zeggen dat je ook bereid moet zijn je bij ons aan te sluiten als jullie ons eten geven.'

Het lukte Ivy om te knikken. 'Het spijt me, meneer.'

De bewaker zond haar een boze blik en duwde de officier weer terug in de rij, die door bleef marcheren. Tientallen – nee, honderden mannen. Velen met geïmproviseerde verbanden. Met vodden in plaats van schoenen.

Ivy hield haar kin geheven en bleef de mannen aankijken met, naar ze hoopte, een blik van verdriet gemengd met respect, zelfs toen de tranen over haar wangen liepen.

Ze was opgeleid om lijden te verzachten. En nu kon ze helemaal niets doen.

1942. Wanneer de Duitsers Jersey binnenvallen, komt er een eind aan het rustige leven van Ivy Picott. Haar vader vertrekt met volle koffers om te dienen in het Britse leger en het is aan Ivy om zijn dokterspraktijk in haar eentje draaiende te houden. Terwijl duizenden dwangarbeiders het eiland overspoelen, kan Ivy niet werkeloos toekijken. In het geheim helpt ze wie ze kan, ook al zet ze daarmee haar eigen leven op het spel.

Dan ontmoet ze de Nederlandse ingenieur Gerrit van der Zee. Gekleed in een Duits uniform lijkt hij alles te vertegenwoordigen wat Ivy verafschuwt, maar achter zijn voorkomen schuilt een verzetsstrijder die informatie doorspeelt aan de geallieerden. Een geheime missie dwingt hen samen te werken en langzaam maakt Ivy's wantrouwen plaats voor iets anders. Maar kan hun liefde standhouden in de schaduw van de oorlog?

Sarah Sundin schrijft graag verhalen over de Tweede Wereldoorlog met dappere personages in de hoofdrol. In *De kaartenmaker van Jersey* neemt ze je mee naar de Britse Kanaaleilanden, waar bondgenoten soms op onverwachte plekken opduiken en waar je moed nodig hebt om overeind te blijven in onvoorstelbare tegenspoed.

KokBoekencentrum.nl
UITGEVERS | UTRECHT

